

KNJIGE

DRUGI OSVRT NA ČASOSLOV

»Kršćanska sadašnjost« dala se na velik i težak pothvat da priredi i izda hrvatski prijevod obnovljenog Časoslova. Ne zna se s koliko i s kojim stručnjacima izdavač raspolaže za taj veoma opsežan posao, ali je i sam predviđao da pojedini svešćići neće izlaziti uvijek pravovremeno. U tu je svrhu »Srednjaku« bila priložena »Tablica biblijskih čitanja« za cijelu liturgijsku godinu da ti navodi »mogu pomoći u moljenju Časoslova prije no što iziđu »svešćići« u kojima će se donijeti sam tekst čitanja«. Stoga se ne treba čuditi da je 1. svešćić (Došašće i Božićno vrijeme) stigao tek pri kraju tog razdoblja, a mnogima ni do tada. Teško je bilo onima koji su ga čekali, no sigurno još teže onima koji su ga priređivali i izdali. Hvala im na trudu i brizi.

Tko se kada tim bavio zna kako je teško prevesti točno i lijepo liturgijske molitve, otačke perikope i pogotovo himne. Treba svakako priznati da su naši prevodioci velikom većinom bili sretne ruke i mnogi su vrlo teški tekstovi prevedeni upravo majstorski. Njihov rad zaslužuje to veću pohvalu jer ni u najbogatijim našim bibliotekama ne postoje mnogi otački tekstovi u kakvu prijevodu na neki živi jezik. Vidi se da su na poslu bili pravi stručnjaci koji nam plodove svoga rada predavaju anonimno, kao što je iz Rima preporučeno i kako dolikuje liturgijskim tekstovima i njihovoj tradiciji.

Nažalost ne možemo toliko hvaliti one koji su morali prijevod dotičnih stručnjaka temeljito pregledati prije nego je išao u tisk. Čovjek se ne može oteti utisku da je korektor zatajio ili čak posve nedostajao. Samo tako se moglo dogoditi da se nije našao tko bi inačice, koje je prevodilac stavio u zagrade, precrtao (npr. na str. 772).

Stoga je potpisani uložio nešto vremena i truda da pregleda sada tiskane liturgijske i patrističke tekstove ovog svešćića pa da ovdje upozori na neke manjkavosti i netačnosti prijevoda. Možda će to kome poslužiti, a i onako ovo nije definitivni prijevod novog Časoslova. Prema službenom izvještaju plenarnog jesenskog zasjedanja naše Biskupske konferencije ovo joj je izdanje predstavljeno »kao privatno, studijsko«. Biskupi su ga privremeno odobrili za liturgijsku porabu, a isto tako i Sv. zbor za bogoštovlje »sve dok ne bude izdan potpuni hrvatski tekst Liturgije časova« (dekret od 11. studenoga 1972).

Potpisani nije pregledavao prijevod biblijskih tekstova jer za to je nužna specifična stručnost. Nije ulazio u stil pregledanih prijevoda jer taj i kod prevođenja odražuje pisca i u to je teško dirati.

Na str. 695—7. nastavlja se kao u »Srednjaku« (v. Služba Božja 1972, 375—7) donositi Pavelićev prijevod himana iako su sada u Časoslovu prema izvornoj recenziji. Tako je u 1. i 3. himnu drukčija 3. kitica, a sva tri imaju i drukčiju konkluziju. Tu manjka i zaključni Amen.

Na str. 702. u 5. alineji 2. čitanja čini se da je bolje reći »tad će« nego »sad će«. Tako i u slijedećoj alineji »uvjerava (persuasione)« mjesto »svjetuje«, i na kraju »oni će se nužno (necessario, bezuvjetno) podložiti njegovu kraljevstvu« a ne da će ih »silom podložiti«.

Na str. 703. mjesto »iskaz vjere« u 2. alineji bit će bolje i jasnije »sadržaj (tenor) vjere«. U 1. Odgovoru Otpjeva poziv nije upućen »Vi, djeco puka i vi odličnici« nego »Svi stanovnici zemlje i sinovi ljudski (Quique terrigenae, et filii hominum)«.

Na str. 706. u 3. antifoni II. Večernje mjesto »djelu njegovu« točnije je »djelima njegovim (opera sua)«.

Na str. 709. pri kraju 2. alineje u izvorniku je »djelovanjem svete vjere i sakramenata« jasnije stavljeno ispred »hoćemo primiti milost« i tako nema sumnje da se »i po njoj« odnosi na milost a ne na vjeru.

Na str. 714. na početku 2. čitanja mjesto »nepromjenljivi« treba da stoji »neshvatljivi (incomprehensibilis, neobuhvatani)«.

Na str. 715. odmah na početku čudno zvuči da je Sin Očev »razlog« kad »ratio« može značiti »misao«. Na kraju iste alineje sigurno je tiskarska pogreška »postao jednom« kad je u izvorniku »jedno (unum)« i Krist je preuzeo obje naše suprotnosti, tijelo i duh. U 4. alineji nisu prevedene riječi »ad montes et colles, in quibus sacrificabas«.

Na str. 716. u 1. dijelu predzadnje prošnje nije sačuvana evanđeoska slikovitost »Humilia montes superbiae nostrae«.

Na str. 719. u 1. prošnji mjesto »svome narodu« izvornik ističe »koji smo tvoj rod (tvoga roda) — quod sumus genus tuum«.

Na str. 722. u 2. dijelu predzadnje prošnje mjesto »razdvoji« bolje bi njezinu 1. dijelu odgovaralo »spoznaj (discerne)«.

Na str. 724. na početku prošnji suvišno je dodano »i sreću«.

Na str. 726. na vrhu mjesto »poznat« bolje »ne bi imao pravog smisla (insulsus)«. Malo dalje poslije »znakovi« treba dodati »više puta (multiplici mutatione)«. U slijedećoj alineji mjesto »upozorio« izvornik ima »opisao (descripsit)«. Na kraju čitanja mjesto »povučenosti« smisao izraza »timiditate« i slijedeći biblijski navodi traže »bojažljivosti«, a treba izbaciti ono što je u zagrađama ili to ostaviti mjesto onoga »jer je Gospodin s nama«.

Na str. 727. na kraju antifone manjka »aleluja«. U predzadnjoj prošnji mjesto »pouzdanje« možda bolje »uvjerenje (fiduciam)« kad i onako slijedi »i nadu«.

Na str. 731. u 2. alineji 2. čitanja mjesto »pa i ono« treba biti »i onoga (et quae te iuvante)« jer ne smijemo odstraniti ono što nam pomaže tražiti Boga. Kad je u predzadnjoj alineji istog čitanja naglašeno »tam male«, dobro bi bilo to izraziti i u prijevodu.

Na str. 733. u 2. prošnji stoji »svakom (omni) radošću«.

Na str. 737. u 2. alineji mjesto »roda« jasnije »ploda (fructum)«.

U slijedećoj alineji mjesto »očitom« mora stajati »sadašnjom (praesentem)«, a u slijedećoj alineji iza »na nebu« treba dodati »da budu također i strpljivi (ut patientes quoque sint) te im govori:«

Na str. 738. u 2. prošnji mjesto »nepokolebljivoj« za latinski »sine quaerela« bolje »u svetosti kojoj nema prigovora« ili nešto slično.

Na str. 742. u 2. prošnji »odstrani od nas neraspadljivost« nije posve točno za latinski »ab omni corruptione humanae conditionis nos elue — ... svu pokvarenost ljudske naravi«. Odmah dalje mjesto »uništiš« treba da stoji »podneseš (perferre)«, a slijedeća je prošnja u izvorniku dosta duža pa bi se mogla ovako prevesti: »Na tvoj će sud s tobom doći i naša plaća, a tvoja će nam običajna dobrota doći u susret kao nagrada — u toj svojoj dobroti odagnaj od nas uvijek svaku bol«. U molitvi »nulla opera terreni actus« teško da znači »rad na izgradnji ovog svijeta«, a i njezin završetak bi mogao biti jednostavniji, možda: »da nas nauk nebeske mudrosti učini dionicama Kristova zajedništva«.

Na str. 743. u 2. antifoni ne stoji »kćeri Sionska« nego »filia Ierusalem«. Tako i na str. 808. kao i redovito kad se tekst ponavlja.

Na str. 744. latinski ne piše »Riječ« (u Otpjevu) velikim slovom. Pri kraju 2. alineje 2. čitanja mjesto »u prilog« možda kraće »o«, a za »nedohodnu« malo dalje možda običnije »nepristupačnu (inaccessum)«. U dvostrukom »blagovjesniče« valjda je tiskarska pogreška »Sione... Jeruzaleme« za »Siona... Jeruzalema«.

Na str. 746. u antifoni treba dodati »meum — svoga Glasnika«, a u 2. prošnji su ispuštene dvije riječi: »Vjerujemo (credere)« i »manifeste očito«, dok je »na nama (in nobis)« jače od samoga »nam«.

Na str. 748. čudno se moli »opravdaj svaku našu krivnju« i bit će bolje: »oslobodi nas od svake krivnje (iustifica nos ab omni reatu)«.

Na str. 750. na početku 2. alineje mjesto »temelj onom pravu kojim« možda bolje »smisao onom nastupu kad (ili: one vlasti kojom) — auctoritatis illius sensus«.

Na str. 751. u antifoni stoji »nebesko (caelorum)« a ne »Božje«. U Molbenici »da sve koje k sebi združi, oslobodi od vlasti grijeha« ne prevodi točno tekst »ut redeuntes ad se a mortis periculo liberet«. Malo dalje je dodano: »jedino« i »o tvom dolasku«.

Na str. 752. na početku mjesto »besprijekornim životom služimo svojoj braći« latinski ima »nostrae servitutis illibata puritate«. Niže u 2. prošnji mjesto »zaštiti zaštitom« bolje »brani zaštitom«.

Na str. 757. u 2. prošnji »quod in nos expectatus impertias« bolje prevesti »ono što daješ onima koji te čekaju«, a u 4. prošnji »quam hic pura fidei incolimus conscientia« ne govori o našem čeznuću već: »kad te ovdje štujemo vjerom i čistom savješću«.

Na str. 759. na kraju 2. čitanja mjesto »već ga vjerovali i iščekivali« treba biti »već ga obećana iščekivali (sed creditum expectaretur)«.

Na str. 760. u Molbenici mjesto čestog »zazovimo« može se prevesti doslovnije »mu ponavljajmo (iteremus)«, a u 2. prošnji treba dodati »budi uvijek (semper)«.

Na str. 761. u 2. prošnji stoji »svaku (omnem) gnjusobu«, a na str. 765. 1. prošnju počinjemo »Punom (plena) vjerom«.

Na str. 766. u zadnjoj prošnji mjesto »koji s ovog svijeta prijedoš« treba prevesti »koji su se oslobodili veza tijela (qui corporis nexibus absoluti sunt)«.

Na str. 768. na početku »neposlušnost... uspostavio je« može dati krivi smisao. Nije lako jednim izrazom prevesti Irenejevu »recapitulatio«, ali je svakako točnije »ispravio (ili: obnovio)« kao što je i na kraju čitanja ta riječ prevedena »uspostavljajući i obnavljajući«. U predzadnjoj alineji treba dodati »od početka (ab initio) po ženi«.

Na str. 769. u 1. prošnji »nascencia virtutum in nos corrobora« ne znači »ojačaj nas snagom svoga rođenja« već ojačaj u nama klice kreposti«, a malo dalje »languores« ne »muke« već »slabosti«.

Na str. 771. u 3. prošnji nije riječ o našem postideanju nego »ne daj da opravdano osudiš (prezreš) one koji u tebe vjeruju — ut credentes in te pro meritis ne contemnes«.

Na str. 772. u 2. alineji jasnije je u izvorniku »S mnogima se dakle (igitur)«, a mjesto »jedinствен« bolje »jedini (unicus) u svojoj ljubavi«. Prijevod je još suviše dodao »i postao s njima jedno«. Malo dalje bolje je ostati kod izvornika »I (et) mnogo je sinova i (et) jedan je sin«, a slijedeću rečenicu početi »Kao što je Glava i udovi jedan Sin i mnogi sinovi, tako...« Zgradu treba ispustiti jer je dodana.

Na str. 773. a kraju 1. alineje mjesto »spravom se drži« treba biti »drži se da se govori skoro izmjenično (fere permistim) i bez razlike«. Zadnja alineja ima lijepu misao koja u prijevodu nije izražena: »I svaka je vjerna duša (Unaquaeque etiam fidelis anima) zaručnica.... »Sigurno je tiskarska pogreška »Božja milost« mjesto »mudrost (sapentia)«.

Na dnu str. 778. mjesto »ošteti« bolje »uvrijedi (offenderet)«.

Na str. 793. u 2. alineji mjesto »pomilovati« vjerojatnije »dati mu da ga upozna (perceptibilis ab eo)«, a sigurno taj i predhodni izraz nije citat i stoga je izvornik nema u kursivu. Na početku 4. alineje valjda je tiskarska pogreška »neizmjerne« mjesto »neizrecive (inenarrabilem)«.

Na str. 812. zadnji stih 1. kitice ne ističe da se rodio Bog-čovjek nego »talīs decet partus Deum — Bog rodi se od Djevice«. Pet stihova dalje je tiskarska pogreška »čita — čista«, a tako i u 3. alineji na str. 818. »sve od — sve do« jer izvornik ima »ad« i to odgovara Lk 3,38.

Na str. 819. na vrhu mjesto »pobjedničke slave« točnije »slavne pobjede (triumphantis victoria)« jer to bolje odgovara glagolu »postignuta«.

Na str. 824. pri dnu bolje »Duha — Spiritus«, jer se odnosi na Boga.

Na str. 843. pri kraju čitanja latinski »unius« ne određuje spol, ali slijedeći »Duabus« i smisao traže: »Jedna je.... upropastila...

Na str. 852. u 2. alineji je tiskarska pogreška »trojna — trajna (perpetua)«.

Na str. 855. u 9. stihu izvornik ne kaže da je Isus »Stvorac svijeta« već »Tvorac (našega) spasenja — Salutis auctor« pa bi se možda moglo reći: »O Spasitelju, sjeti se«.

Na str. 857—8. bilo je dosta donijeti skraćenu pučku pjesmu.

Na str. 860. izvornik ističe da je Marija začela Sina slušajući Božju riječ: »verbo concepit Filium« u prijevodu možda »Svog Sina zače posluhom«, a svakako treba izbjeći ono »začinje«.

Na str. 870. u 4. alineji treba dodati »bijedni ljudi — humilitas hominum«, a na slijedećoj su strani dodani izrazi »divno« i »skupo platio«. Tu je ispuštena rubrika da ne dolikuje slaviti Jutarnju odmah poslije Polnočke, kao što je bilo u starom Časoslovu.

Na str. 878. u 2. stihu izvornik ne spominje »Po Božiću«, da pače sva ta tri blagdana stavlja među »Vlastita svetačka slavlja«. Na slijedećoj stranici u izvorniku nema ništa za »Boj slavan hrabro izdrža«, a drukčije zvuči i drugi dio predzadnje kitice.

Na str. 881. u 7. alineji je neumjestan izraz »krvoločnoga«, dosta je »bijesnoga« i još možda »okrutnoga (crudeliter saevientem)«, a mjesto »ono što« bolje »one koje — quos« i treba ispraviti tiskarsku pogrešku u »obratiti — convertere«.

Na str. 888. u 1. antifoni treba dodati »Božju Riječ«, a »svima koji imaju oči da vide »promijeniti u »i za sve što je vidio (naime Ivan) — quaecumque vidit«.

Na str. 890. izvornik nema nikakve podloge za 3. i 4. stih.

Na str. 892. treba ispustiti zadnju prošnju koja je uzeta iz II. Večernje apostola i stoga moli za pokojne kao kod svake Večernje.

Na str. 896. u 1. antifoniji mora biti »poput janjaca — tanquam agni«, a možda i »skakahu — exsultaverunt« mjesto »kliktaše«.

Na str. 899. fali 4. i 5. kitica koje treba uzeti iz nekadašnje Večernje: »O zdravo... Za Krista...«. U 3. antifoni dodaj »svojih neprijatelja — inimicos tuos«.

Na str. 902. slagar je zaboravio početi novi redak »Spomeni se«, a i kod svih bi prošnja bilo preglednije da je njihov prvi dio pomaknut naprijed nad crvenu crticu, kao što ima latinski tekst.

Na str. 903. izvornik ne spominje oltare već »ex corde vota fundimus« u prijevodu možda: »Iz svega srca molimo«.

Na str. 905. himan počinje komparativom »Mnogo je draže« u vezi s prve dvije kitice staroga himna koje su ovdje ispuštene. Možda se može staviti: »Vrlo je drago (ili: slatko) — Dulce fit nobis«. Tako i 3. stih: »Drago« mjesto »Draže«. Na kraju himna treba dodati Amen.

Na str. 907. u 5. alineji može se sumnjati da je »na ovom svijetu« točan prijevod za »hac in domo«.

Na str. 908. u izvorniku nema kitice »Isusova...« već je 4. i 5. stopljena u jednu pa himan nema osam nego sedam kitica.

Na str. 915. pri kraju 3. alineje možda bi bilo bolje ostaviti »naše (meam carnem)« i ponoviti negaciju »to jest ne kakvo«.

Na str. 917. u predzadnjoj prošnji »decepti« nisu »klonuli« već »razočarani (prevareni)«.

Na str. 931. u predzadnjoj prošnji treba biti »čovječe«.

Na str. 934. ispuštena je 2. kitica a izvorniku ne odgovara 3. i 5. kitica kojoj uz to treba dodati Amen.

Na str. 939. u Retku treba izbaciti »aleluja, Riječ«.

Na str. 942. u 3. antifoni »nec primam similem visa est, nec habere sequentem, alleluia« ne odnosi se na Isusa već na Djevicu — Majku.

Na str. 954. u Molitvi »in veritate nostri corporis« neće biti »u tijelu kao prvi čovjek« nego »u našem pravom (stvarnom) tijelu«.

Na str. 968. u uvodu Prošnje mjesto »vjerom i pobožnošću« stoji »žarkom (ferventi) pobožnošću«. U 3. prošnji glasi malo drukčije: »koga nam Otac dađe u tebi (a Patre in te nobis datum)«.

Na str. 974. manjka sve ono što se moli 6. i 7. siječnja gdje se Bogojavljenje slavi u nedjelju 7. ili 8. siječnja. Istina, kod nas to još nije slučaj, ali može doći kao već u tolikim zemljama.

Na str. 975. u 2. stihu nije »Od Kralja« već prvotni »Od Krista«.

Na str. 976. u zadnjem stihu 5. kitice »I veli: Svi ga slušajte« uzeto je iz himna 6. kolovoza, jer su se te riječi čule kod Kristova preobraženja, a latinski je ovdje: »Adire reg (num) et cernere«.

Na str. 981. Prošnje treba početi »S velikom radošću (magno cum gaudio)«, a u 1. prošnji ostaviti »mudrace«, kao što je i u antifoni, ako želimo da kod Časoslava sudjeluje i puk koji ne zna za »mage«.

Na str. 987. na početku 3. alineje Lavov emfatički »Intret, intret... getium plenitudo« možda bi se mogao izraziti »Neka samo uđu« ili slično. Na kraju 4. alineje slijedeće stranice tiskarska je pogreška »sve omnes« pretvorila u »se«.

Na str. 996. u 4. alineji bit će pravilnije »zemlju... čovjeka... Boga« i onda s pravom slijedi »obuhvaćena«. Na dnu stranice treba biti »njegova tijela — corporis sui« a ne »svoga«.

Na str. 997. antifoni se dodaje »aleluja«.

Na str. 998. u zadnjoj prošnji treba dodati »naše misli (osjećaje — corda)«. Molitva je sasvim druga od one u izvorniku.

Na str. 1002. u 4. alineji mjesto »bičevan« stoji »udaran pesnicama (zaušnicama) — colaphis caeditur«. Iza »zaciijelo« ispušten je cijeli pasus »Sed mentem...«. Na kraju slijedeće alineje, iako »armatura« znači i »oružje«, bit će bolje prevesti »ruho«. Na dnu stranice »iz« je »iza—post«.

Na str. 1003. na vrhu je »vlasnik« mjesto »glasnik — praecognis«. U slijedećoj alineji bit će bolje »s vjerom«, a mjesto Prekida« za starokršćanski »renuntiat« staviti uobičajeni »Odriče se neprijatelja«. Ispred »Blistav« treba umetnuti »Iz krsne kupelji izlazi — reddit ex baptismo«, a ispred »djelotvornim« »njegov—eius«.

Na str. 1004. antifoni na vrhu treba dodati »Aleluja«. U predzadnjoj prošnji treba biti vokativ »Riječi«. U izvorniku zaključak Molitve nije »Po Gospodinu« već »Koji s tobom živi«.

Na str. 1009. u 2. alineji bit će bolje reći »prvi« mjesto »najprvi« ili doslovnije »No nije danas došao po prvi put — non enim nunc primum advenit«. U zadnjoj je alineji »potop — diluvium« tiskarskom pogreškom dva puta pretvoren u »potok«, a malo dalje »voda« u »vodom«.

Na str. 1010. u antifoni na vrhu treba umetnuti »dođosmo s darovima — cum muneribus«. Molitva počinje »koji osvjetljuješ sve — illuminator omnium gentium«, mjesto »ham« stoji »svojim narodima — populis tuis« i treba dodati »i u naša srca ulij ono divno svjetlo — et illud cordibus nostris splendidum lumen ostende«.

Na str. 1014. u 1. alineji dodaj »u miru stalno — *pacatam et stabilem*«, a u 4. alineji »prije svih — *ante omnia*«.

Na str. 1018. u 3. prošnji mjesto »poštuju« bit će bolje »drže«.

Na str. 1020. u zadnjoj alineji ne stoji »priroda« već »voda — *aqua*«, a na vrhu slijedeće stranice slagar je pročitao »Iako« mjesto »Tako-ita«.

Na str. 1022. u 3. prošnji mjesto »na suhu zemlju« stoji na »runo — *vellus*«.

Na str. 1026. u 1. alineji iza »koja se« treba dodati »u ovom otajstvenom broju trećega dana — *die tertio in huius numeri mysterio*« što je povezano s presv. Trojstvom i s uskrsnućem trećega dana. U 3. alineji mjesto »se skriva« stoji »ostvaruje se (*peragitur, biva*)« i na kraju 4. alineje mjesto »nije umanjio« »nije nestao — *non perit*«.

Na str. 1030. zadnja je kitica drukčija, onakva kao na str. 1033.

Na str. 1031. usporedi razlike s istim prošnjama na str. 1043—44.

Na str. 1038. za 8. stih u izvorniku stoji »*cunctis carens contagiis*« a za 19. i 20. »*ac mente fac nitescere — tibi que mundos vivere*«.

Na str. 1048. na kraju 1. alineje ispuštena je lijepa rečenica: »*Hoc fraternae erat benevolentiae, amicae cognationis, sinceri affectus, in spiritalibus mutuo porrigere*«. U slijedećem retku treba dodati »već od početka — *vel a principio*«.

Na str. 1050. u 1. prošnji prvi dio je krivo uzet iz 2. prošnje

Na str. 1050. u 1. prošnji prvi dio je krivo uzet iz 2. prošnje, a točno je na str. 527: »Hvala ti, Gospodine, za stol Tijela i Krvi...«

Na str. 1052. u 1. prošnji nije »do svršetka svijeta« već »do kraja zemlje — *ad ultimum terrae*«, a u 2. prošnji je bolji izvorni »propovijedamo — *praedicemus*« od »propovijeda«.

Na str. 1054. na kraju 1. alineje nije »protumači« već »da ih nauči — *tradat*« ili u smislu starokršč. »*traditio*« »povjeri, izruči u svojinu«.

Na str. 1057. na kraju 1. alineje mjesto »ocima našim« stoji »od naših otaca — *a Patribus nostris*«. Pri dnu je stranice uz »svaki puta« stoji oba puta još »isto tako — *nec aliud*«.

Na str. 1058. na kraju 3. alineje suvišno je dodano »da te ne stigne« i time je promijenjen smisao daljnjih riječi »*quae huic malorum initio conectunter*«. Možda ovako: »koji ljube sebe i ostalo što je skopčano...« U 5. alineji iza »Kristove« treba dodati »da ne traže svoje dobro nego Isusa Krista, da ne bi — *ne sua quaerant, non quae Iesu Christi*«. U slijedećoj alineji umetni »do tako velikoga duhovnog žara — *in tam magnum spiritualem ardorem*«.

Na str. 1059. pri dnu mjesto »na kormilu« stoji »na krmi — *in puppe*« i mjesto »ključ« bolje »kormilo — *clavum*«.

Na str. 1060. pri vrhu mjesto »zapluskuju« možda »peru — *abluitur*«. I papa je nedavno te riječi upotrijebio u smislu da valovi svijeta Crkvu peru ali je ne uništavaju (*non quatitur*)«.

Na str. 1062. manjka 5. kitica »Quae labe nostrae originis«, a upravo ta pjeva da je Bl. Dj. Marija bila oslobođena izvornog grijeha. I zadnja je kitica je druga, vlastita, a na kraj joj ide Amen. To isto vrijedi za str. 1064. i oba himna završavaju kao onaj ispravan na str. 1067.

Na str. 1068. u 1. prošnji nije Marija uspoređena s Danicom već sa zorom (ut lucens aurora). Tri zadnje prošnje uzete su iz Zajedničkog slavlja Bl. Dj. Marije (v. str. 502), a izvornik ima tri vlastite od kojih prve dvije spominju Bezgrješno začetu a treća Uzesenu na nebo.

Na str. 1070. pri dnu bolje »mila tebi« ili »da si me uzljubio — quoniam voluisti me«.

Na str. 1071. nisu ispravno uzete dvije predzadnje prošnje koje treba uzeti iz II. obrasca Večernje Bl. Dj. Marije (v. str. 590).

Na str. 1074. u Molitvi iza »obasjao« treba dodati »raznoliki—varias« a iza »ljudima« još »uvijek — iugiter«.

Na str. 1076. u 1. alineji dodaj »sveta (sancta) Crkva«. U slijedećoj alineji teško da »restium nodis« znači »čvorovima užeta« a možda bi moglo biti »otezanja« ili »upornosti«. »Vođice« je kovanica a imamo »uzde — habenis«. U slijedećoj alineji mjesto »ne sustajući« stoji »i ne boj se muka — nec poenam metuas« što traži i daljnji tekst.

Na str. 1078. u 2. alineji mjesto »ne podnese silnu zaposlenost« vjerojatnije »ne uloži silan napor da prodre i uđe — nisi prius densitatem laborum transierit et ingressa fuerit«. Iza »prethodni« dodaj »dugotrajno — diuturna«. Šest redaka dalje mjesto »u silnu zaposlenost« bolje »u silne napore — densitatem laborum«, a tri retka naprijed mjesto »u dubok smisao križa« možda »u mnogovrsne muke križa — intrare densitatem crucis«.

Na str. 1080. pri vrhu treba dodati »mir (pax), ljubav i us trajnost« što traži i prvi dio rečenice (»tri dijela«).

Na str. 1081. u 1. alineji valjda je tiskarska pogreška »nada-leko« mjesto »u drugim nekim krajevima nedaleko — in aliis non longe dissitis regionibus«.

Na str. 1082. u Molitvi iza »milosrđa« dodaj »prema svima-omnibus«.

Na str. 1083. u 3. alineji iza »pasti« u izvorniku još stoji »i to svakog dana izjavljujemo riječima — et verbis cotidie profite-mur«. »Pa ni malo njih« nije isto što »pa ni mnogi — aut pauci«.

Na str. 1084. u 2. alineji treba dodati jedno slovo »ne bi«.

Na str. 1086. u 6. alineji iza »Duha« još stoji »kod svih isto srce (una omnium anima, ista duša)«. U slijedećoj alineji iza »bogosluzje« dodaj »Crkve—Ecclesiae«. U otpjevu za »tijelu« stoji: »i budite zahvalni — et grati estote«.

Na str. 1088. pri kraju iza »su mu« dodaj »mnogi — multi«.

Na str. 1089. u 4. alineji možda jasnije »da se sve nalazi u svemu«. U slijedećoj alineji iza preselimo« treba dodati »prije nego odemo s ovog svijeta — ante discessum ex hac vita«.

Na str. 1091. u 6. alineji nije »ta blažena duša« već »izabrana posuda (Pavao) — vas electionis«. U retku Otpjeva manjka »et ferro« dakle možda »siromaštvom pogođene i lancima svezane (vinctos)«.

Na str. 1093. odmah na početku suvišna je riječ »uoči«, jer se može bdjeti i ujutro rano.

Na str. 1096. u 3. retku treba ispraviti 15 u 35.

Na str. 1098. šteta što su doneseni Hvalospjevi i Evanđelja samo za Došašće i Božićno vrijeme. Odakle da mole oni koji su to dužni (v. Služba Božja 1973, 79—80), barem za svetkovinu Bezgrješnog začeca Bl. Dj. Marije? Za taj dan latinski tekst ima posebnu antifonu »Ave, rosa paradisi...« pa je poželjno da tu i druge hrvatsko izdanje donese naknadno.

Među gornjim primjedbama možda ima neumjesnih, ali bi druge oči valjda još našle. U svakom slučaju nedostataka je i netočnosti mnogo više nego bi smjelo biti u jednom ovakvom izdanju. Da je ovaj posao obavljen prije nego je prijevod išao u tisk ne bi svaki pojedini kupac morao sve to ispravljati u svojem skupo plaćenom primjerku, ili pak čekati novo izdanje koje će doći tko zna kada. Ako se izdavač bojao da će ga tko preteći pa je »Srednjak« izdao onako na vrat na nos, ta bojazan nije više postojala nakon što je ovaj prijevod prihvatila naša BK na svojem jesenskom zasjedanju. Teško je reći, ali ovakav postupak ne vodi računa ni o kupcima ni o biskupima. Ovi su naime odredili da se Časoslov, osim već izdanog Srednjaka, priredi u suradnji s liturgijskim Vijećem koje su oni tada imenovali. Istini za volju, nije za to kriva samo »Kršč. sadašnjost« jer, koliko se zna, do kraja veljače članovi toga Vijeća nisu ni obaviješteni da su imenovani, a kamoli da im se pružila mogućnost da surađuju u tom važnom poslu.

Martin Kirigin OSB

PRVO KANONSKO PRAVO NA HRVATSKOM JEZIKU

Napisao ga je jedan Sinjanin, dijecezanski svećenik, profesor crkvenog prava na nadbiskupskoj bogosloviji u Splitu. Zvao se Anđeo Dalla Costa. Njegov je život proučio i pravni rad osvijetlio kao dizertaciju za doktorat na Teološkom fakultetu u Zagrebu franjevac **Stjepan Božo Vučemilo**, prof. crkvenog prava na Franjevačkoj visokoj Bogosloviji u Makarskoj. Obradu Dalla Costina pravnog djela uzeo je o. Vučemilo po sugestiji o. M. Brleka, prof. Antonijanuma u Rimu, i u suglasnosti sa svojim profesorima u Zagrebu: dr. Cvetanom i dr. Butorcem. Naslov je njegove studije: »ANDEO DALLA COSTA I NJEGOV ZAKON CZARKOVNI«.

Vrlo zaslužna izdavačka kuća KRŠĆANSKA SADAŠNJOST u Zagrebu, objelodanilo je ovo djelo o. Vučemila u svojoj Biblioteci: »ANALECTA CROATICA CRISTIANA«.

U Predgovoru na 5 str. svoje studije o. Vučemilo ističe da je Anđeo Dalla Costa bio »hrvatski pisac, 18. stoljeća«. I »prvi kod Hrvata« napisao »Zakon Czarkovni«, obradivši hrvatskim jezikom cijelo kanonsko pravo. Navodi **Bibliografiju**: Arhivsku građu, tiskane izvore, literaturu: djela i članke... Ukupno 142 izvora! Preobilna vrela za solidan rad!

Proučivši navedene izvore i izjave, o. Vučemilo tvrdi da je Anđeo Dalla Costa bio razborit, odlučan i simpatizer mladosti. Bio je kao svećenik uzornog vladanja i nježno pobožan Presv. Djevici u čiju je slavu izrekao panegirik kao Anuncijati. **Nacionalno**, iako mu je obitelj podrijetlom bila talijanska, on se priznavao HRVAT,